এলাহাবাদ বেংক

বনাম

শ্ৰী প্ৰেম সিংহ

৯ ছেপ্টেম্বৰ, ১৯৯৬

(ন্যায়াধীশ জে. এছ. ভাৰ্মা আৰু বি. এন. কিৰ্পাল)

শ্ৰম আইন:

ঔদ্যোগিক বিবাদ আইন, ১৯৪৭

চুক্তিবদ্ধ নিয়োগ-ঠিকাভিত্তিক কৰ্মচাৰীয়ে অধিকাৰৰ বিষয় হিচাপে কৰ্মসংস্থাপন বিচাৰিব পাৰেনে-ঔদ্যোগিক বিবাদ ন্যায়াধিকৰণে ৰায় দিছিল যে এনে কৰ্মচাৰীসকলক সেৱাত অব্যাহত ৰাখিব লাগে- আপীলত নহব বুলি কলে, যিহেতু পক্ষসমূহৰ মাজৰ সম্পৰ্ক চুক্তিবদ্ধ আছিল।

আপীলকাৰী বেংকে ১৯৭৭ চনৰ ১৩ জুন তাৰিখৰ পত্ৰৰ জৰিয়তে প্ৰতিবাদীক এদিনৰ বাবে অৰ্থাৎ ১৯৭৭ চনৰ ১৪ জুন তাৰিখৰ বাবে নিযুক্তি দিছিল। ইয়াৰ পিছত ১৯৭৭ চনৰ ১৫ জুন তাৰিখে দ্বিতীয়খন পত্ৰৰ দ্বাৰা তেওঁক এদিনৰ বাবে অৰ্থাৎ ১৫ জুন ১৯৭৭ তাৰিখৰ বাবে নিযুক্তি দিয়া হয় । প্ৰতিবাদীক পুনৰ দুদিনৰ বাবে অৰ্থাৎ ১৯৭৭ চনৰ ১৬ আৰু ১৭ জুন তাৰিখৰ বাবে আপীলকাৰী বেংকে নিযুক্তি দিছিল। প্ৰতিখন চিঠিতে একেধৰণৰ নিয়ম আছিল যে দিনটোৰ শেষত সেৱাসমূহ স্বয়ংক্ৰিয়ভাৱে বন্ধ হৈ যাব। ১৯৭৭ চনৰ ১৭ জুন তাৰিখৰ পিছত আপীলকাৰীয়ে প্ৰতিবাদীক নিযুক্তি দিয়া নাছিল।

প্ৰতিবাদীৰ অনুৰোধত ঔদ্যোগিক বিবাদ টো ঔদ্যোগিক বিবাদ ঔদ্যোগিক ন্যায়াধিকৰণলৈ প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল। ন্যায়াধিকৰণে ৰায় দিয়ে যে আপীলকাৰী

বেংকে প্ৰতিবাদীক নিয়োগ অস্বীকাৰ কৰাটো তেওঁৰ সেৱা বন্ধ কৰাৰ সমান আৰু ঘোষণা কৰিছিল যে প্ৰতিবাদীজন নিয়োগৰ অধিকাৰী আৰু আৰু তেওঁক সকলো পিছৰ মজুৰি আৰু ভাট্টাৰে ১৯৭৭ চনৰ ১৬ জুন তাৰিখৰ পৰা কাৰ্যকৰী হোৱাকৈ বেংকৰ সেৱা/নিয়োগ অব্যাহত থকা বুলি গণ্য কৰিব লাগিব।

আপীলৰ অনুমতি দি এই আদালতে কয়, ১/ একেৰাহে চিঠি জাৰি ক ৰি লগে লগে উত্তৰদাতাক কেৱল এদিনৰ বাবে কেইবাদিনো নিযুক্তি দিয়া হৈছিল। চুক্তিখনৰ চৰ্ত আছিল যে দিনটোৰ শেষত সেৱাটো স্বয়ংক্ৰিয়ভাৱে বন্ধ হৈ থিয় হৈ যাব। পক্ষসমূহৰ মাজৰ সম্পৰ্ক আছিল চুক্তিবদ্ধ। প্ৰতিবাদীক নিযুক্তি দিয়াৰ বাবে আপীলকাৰী বেংকৰ ওপৰত কি বাধ্যবাধকতা আছিল সেই সম্পৰ্কে ন্যায়াধিকৰণে কোনো কাৰণ দিয়া নাছিল। উত্তৰদাতাজন দৈনিক মজুৰি অৰ্জনকাৰী আছিল। এনে হোৱাৰ বাবে ন্যায়াধিকৰণৰ ৰায়দান স্থায়ী হ ’ব নোৱাৰে। আপীলকাৰী বেংকৰ প্ৰতিবাদীক নিয়োগ কৰি ৰাখাৰ কোনো আইনী বাধ্যবাধকতা নাছিল। (৬২২-ই-এফ]

দেৱানী আপীল অধিকাৰ : দেৱানী আপীল নং ১০৭/১৯৮১ ।

আই. ডি . নং ৭৭ /১৯৭৮ গোচৰত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ ঔদ্যোগিক ন্যায়াধিকৰণৰ ২৫.৫.৮০ তাৰিখৰ ন্যায়াধীশ আৰু আদেশৰ পৰা।

আৰ.কে. মহেশ্বৰী আপীলকাৰীৰ হৈ।

শ্ৰীমতী কে শাৰদা দেৱী প্ৰতিবাদকাৰীৰ হৈ ।

আদালতৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰে ন্যায়াধীশ কিৰ্পালে।

আপীলকাৰী বেংকে দিল্লীৰ জিলা সৈনিক, নাৱিক আৰু সেনা ব’ৰ্ডৰ জৰিয়তে প্ৰাক্তন সেনাবাহিনীৰ মাজৰ পৰা কেচিয়াৰ বা নগদ কেৰাণী হিচাপে নিযুক্তিৰ বাবে আবেদন বিচাৰিছিল। ইয়াৰ পিছত ১৯৭৭ চনৰ ১৩ জুন তাৰিখে নিযুক্তি পত্ৰত থকা

চৰ্ত আৰু নিয়মৰ অধীনত প্ৰতিবাদীক আপীলকাৰীয়ে নিজৰ লাজপত নগৰ শাখাত অস্থায়ী কেচিয়াৰ হিচাপে নিযুক্তি দিয়ে। নিযুক্তি মাত্ৰ এদিনৰ বাবে আছিল অৰ্থাৎ ১৯৭৭ চনৰ ১৪ জুন তাৰিখে। আপীলকাৰীৰ ক্ষেত্ৰত যে ইয়াৰ পিছত প্ৰতিবাদীক বিভিন্ন শাখাত আৰু তিনিদিনৰ বাবে নিযুক্তি দিয়া হৈছিল। আপীলকাৰীৰ ওচৰত প্ৰতিবাদকাৰীৰ মুঠ সেৱাৰ সময়সীমা আছিল ১৯৭৭ চনৰ ১৪ জুনৰ পৰা ১৭ জুনলৈকে।

১৯৭৭ চনৰ ১৭ জুন তাৰিখৰ পিছত আপীলকাৰীয়ে প্ৰতিবাদীক আৰু কোনো কৰ্মসংস্থাপন নিদিলে। ইয়াৰ পিছত প্ৰতিবাদীৰ অনুৰোধত ১৯৪৭ চনৰ ঔদ্যোগিক বিবাদ আইনৰ ১০ নং ধাৰাত ঔদ্যোগিক বিবাদ নতুন দিল্লীৰ ঔদ্যোগিক ন্যায়াধিকৰণলৈ প্ৰেৰণ কৰা হয়। একমাত্ৰ টাৰ্ম অৱ ৰেফাৰেন্স আছিল তলত দিয়া ধৰণৰ :

> "১৬.৬.৭৭ তাৰিখৰ পৰা কাৰ্যকৰী হোৱাকৈ শ্ৰী প্ৰেম সিঙক নগদ কেৰাণী হিচাপে নিয়োগ অস্বীকাৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নতুন দিল্লীৰ পাৰ্লিয়ামেণ্ট ষ্ট্ৰীটৰ এলাহাবাদ বেংকৰ পৰিচালনা সমিতিৰ কাৰ্য্য আইনী আৰু ন্যায্য নেকি ? যদি নাই , তেন্তে শ্ৰমিকজনে কি সকাহ পোৱাৰ অধিকাৰী?"

ন্যায়াধিকৰণৰ সন্মুখত আপীলকাৰীৰ গোচৰটো আছিল যে মেট্ৰিক পৰীক্ষা বা হাইস্কুল পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ নোহোৱাৰ বাবে প্ৰতিবাদকাৰীৰ প্ৰয়োজনীয় অৰ্হতা নাছিল। ইয়াৰ মতে উত্তৰদাতাই মেট্ৰিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱা আৰু নগদ কেৰাণী হিচাপে নিযুক্তি পোৱাৰ যোগ্যতা অৰ্জন কৰা বুলি ভুলকৈ উপস্থাপন কৰিছিল।

ন্যায়াধিকৰণে ১৯৭৯ চনৰ ৬ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে দিয়া আদেশৰ ভিত্তিত তলত দিয়া দুটা বিষয়ৰ ফ্ৰেমৱৰ্ক কৰিছিল :

''১. শ্ৰী প্ৰেম সিং নগদ কেৰাণী হিচাপে নিযুক্তি পোৱাৰ যোগ্যতা নাই নেকি?

২. উল্লেখৰ ক্ৰমৰ দৰে?"

১৯৭৯ চনৰ ২০ জুন তাৰিখে পৰৱৰ্তী আদেশৰ দ্বাৰা আৰু এটা ইচু গঠন কৰা হয় যিটো আছিল তলত দিয়া ধৰণৰ :

"১. উল্লেখ কৰা বিষয়টো ঔদ্যোগিক বিবাদ নহয় নেকি?"

ন্যায়াধিকৰণে ১৯৮০ চনৰ ২৯ মে ' তাৰিখে দিয়া ৰায়দানৰ ভিত্তিত ১৯৫৪ চনৰ এপ্ৰিল মাহত অনুষ্ঠিত হোৱা উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ হৈছিল যদিও একেটা পৰীক্ষাতে ব্যৰ্থ হৈছিল বুলি বিবেচনা কৰে। এই পৰীক্ষা একাদশ শ্ৰেণীৰ আছিল। ন্যায়াধিকৰণে আৰু কয় যে ভাৰতৰ এখন উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ পৰা দশম শ্ৰেণীৰ প্ৰমাণপত্ৰক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ অধীনত নিয়োগৰ উদ্দেশ্যে মেট্ৰিক প্ৰমাণপত্ৰৰ সমতুল্য বুলি স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা হৈছে। সেয়েহে ইয়াত এই সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছিল যে উত্তৰদাতাক মেট্ৰিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ বুলি গণ্য কৰিব লাগিব। যুক্তিৰ ভিত্তিত ন্যায়াধিকৰণে এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে এবাৰ এজন শ্ৰমিকক বৈধভাৱে নিযুক্তি দিয়াৰ পিছত তেওঁৰ সেৱা কেৱল আইন অনুসৰিহে বন্ধ কৰিব পৰা যাব আৰু পৰিচালনাই তেওঁক নগদ কেৰাণী হিচাপে নিযুক্তি দিয়াৰ পৰা বঞ্চিত কৰাটো তেওঁৰ সেৱা বন্ধ কৰাৰ সমান। তাৰ পিছত ন্যায়াধিকৰণে ঘোষণা কৰে যে প্ৰতিবাদীজন নিয়োগৰ অধিকাৰী আৰু তেওঁক ১৯৭৭ চনৰ ১৬ জুন তাৰিখৰ পৰা কাৰ্যকৰী হোৱাকৈ বেংকৰ সেৱা/নিয়োগ অব্যাহত থকা বুলি গণ্য কৰিব লাগিব। ইয়াৰ উপৰিও নিৰ্দেশ দিয়া হৈছে যে প্ৰতিবাদীক তেওঁৰ সাধাৰণ দৰমহা আৰু ভাট্টাসমূহৰ লগতে ১৯৭৭ চনৰ ১৬ জুন তাৰিখৰ পৰা ৰায়দানৰ তাৰিখলৈকে কাৰ্যকৰী হোৱা বকেয়া মজুৰি প্ৰদান কৰিব লাগে।

এই আবেদনত পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা ৰায়টোক বিশেষ অনুমতিৰ জৰিয়তে প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা হৈছে। বিবেচনাৰ বাবে উত্থাপিত একমাত্ৰ প্ৰশ্নটো হ 'ল প্ৰতিবাদকাৰীৰ ন্যায়াধিকৰণৰ পৰা কোনো সকাহ পোৱাৰ কোনো অধিকাৰ আছিল নেকি?

ইতিমধ্যে লক্ষ্য কৰা অনুসৰি প্ৰতিবাদীক আপীলকাৰীয়ে মাত্ৰ চাৰিদিনহে নিযুক্তি দিছিল। ১৯৭৭ চনৰ ১৩ জুন তাৰিখৰ পত্ৰৰ ভিত্তিত ১৯৭৭ চনৰ ১৪ জুনত লাজপট নগৰ শাখাত অস্থায়ী হিচাপে নিযুক্তি লাভ কৰে। ইয়াৰ পিছত ১৯৭৭ চনৰ ১৫ জুন তাৰিখে দুখন পত্ৰৰ জৰিয়তে তেওঁক এদিনৰ বাবে অৰ্থাৎ ১৯৭৭ চনৰ ১৫ জুন তাৰিখে আপীলকাৰীৰ কেৰল বাগ শাখাত আৰু দুদিনৰ বাবে অৰ্থাৎ ১৯৭৭ চনৰ ১৬ আৰু ১৭ জুন তাৰিখে আপীলকাৰীৰ চান্দনী চক শাখাত সেৱা আগবঢ়োৱা হয়। উক্ত পত্ৰসমূহত উল্লেখ কৰা নিয়োগৰ চৰ্তসমূহ কম বেছি পৰিমাণে একে আছিল বুলি কোনো বিতৰ্ক নাই। উক্ত চিঠিবোৰত সন্নিবিষ্ট প্ৰথম শব্দটো আছিল এনেধৰণৰ :

"১. যে আপোনাৰ নিযুক্তি বিশুদ্ধভাৱে অস্থায়ী ভিত্তিত এদিনৰ বাবে , অৰ্থাৎ, ১৪.৬.৭৭ তাৰ পিছত আপোনাৰ সেৱা স্বয়ংক্ৰিয়ভাৱে বিনা জাননীত বন্ধ হৈ যাব। আপোনাৰ সেৱাসমূহ অৱশ্যে ওপৰৰ সময়সীমাৰ ভিতৰত যিকোনো সময়তে জাননী অবিহনে বন্ধ কৰিব পাৰি। "

নিঃসন্দেহে সত্য যে আপীলকাৰীয়ে প্ৰতিবাদীক নিযুক্তি নিদিয়াৰ কাৰণ আছিল তেওঁৰ প্ৰয়োজনীয় শিক্ষাগত অৰ্হতা নাছিল। এই কাৰণটো ভুল বুলি ধৰি ল'লেও এই প্ৰশ্নটো উত্থাপন হ 'ব যে বেংকটোৱে উত্তৰদাতাক নিয়োগ কৰাৰ কোনো বাধ্যবাধকতাত আছিল নেকি?

এইটো এনেকুৱা নহয় যে কোনো আদেশজাৰী কৰি এজন শ্ৰমিকৰ বৰ্তমানৰ সেৱা বন্ধ কৰি দিয়া হৈছিল। একেৰাহে চিঠি জাৰি ক ৰি উত্তৰদাতাক এদিনৰ বাবে

চাকৰি দিয়া হৈছিল।   পক্ষসমূহৰ মাজৰ সম্পৰ্ক চুক্তিবদ্ধ হোৱাৰ বাবে চুক্তিৰ সময়সীমা আছিল যে দিনটোৰ শেষত সেৱাসমূহ বন্ধ হৈ   যাব। ন্যায়াধিকৰণে কোনো কাৰণ দিয়া নাই যে আপীলকাৰীৰ ওপৰত প্ৰতিবাদীক নিয়োগ কৰাৰ বাধ্যবাধকতা কি আছিল। উত্তৰদাতাৰ মৰ্যাদা আছিল, দৈনিক মজদুৰৰ দৰে। তেওঁৰ নিয়োগ পত্ৰৰ ফলত প্ৰতিটো দিনৰ শেষত তেওঁৰ নিয়োগ বন্ধ হৈ গৈছিল। তেখেতৰ দিনটোৰ সেৱা স্বয়ংক্ৰিয়ভাৱে বন্ধ হৈ   গৈছিল: এই ক্ষেত্ৰত ন্যায়াধিকৰণৰ সিদ্ধান্ত যে প্ৰতিবাদীক ১৯৭৭ চনৰ ১৬ জুন তাৰিখৰ পৰা সেৱা অব্যাহত থকা বুলি গণ্য কৰা হ'ব আৰু সাধাৰণ দৰমহা আৰু ভাট্টাৰো অধিকাৰী হ   'ব বুলি ধৰি লোৱাটো স্পষ্টভাৱে অসহনীয়।   প্ৰতিবাদীয়ে তেওঁক নিযুক্তি দি থাকিবলৈ জোৰ দিব নোৱাৰিলে আৰু আপীলকাৰীয়ে তেওঁক নিয়োগ কৰাৰ কোনো আইনী বাধ্যবাধকতা নাছিল।

পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা কাৰণসমূহৰ বাবে ন্যায়াধিকৰণৰ ২৯ মে', ১৯৮০ তাৰিখৰ ৰায়দানটো আঁতৰাই ৰখা হৈছে কাৰণ প্ৰতিবাদীয়ে নিয়োগৰ দাবী কৰাৰ অধিকাৰো নাই আৰু তেওঁ আন কোনো সকাহৰ অধিকাৰীও নহয়।   সেই অনুসৰি আবেদনৰ অনুমতি দিয়া হৈছে। খৰচৰ ক্ষেত্ৰত অৱশ্যে কোনো আদেশ নাথাকিব।

আপীলৰ অনুমতি দিয়া হল।

অনুবাদক-প্ৰণব জ্যোতি বৰা

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক

গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়